

Ўзбекистон республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Самарқанд давлат архитектура қурилиш институти

“Информатика ва АТ” кафедраси

Информатика фанидан

РЕФЕРАТ

Мавзу. HTML дастурида ишлаш

Бажарди. Мардонава Н

Текширди. Пардаев Ш

Samarqand- 2013 yil

Мавзу. HTML дастурида ишлаш

HTML (Hyper Text Markup Language) - belgili til bo'lib, ya'ni bu tilda yozilgan kod o'z ichiga mahsus ramzlarni mujassamlashtiradi. Bunday ramzlar hujjat ko'rinishini faqatgina boshqarib, uzi esa ko'rinmaydi. HTMLda bu ramzlarni teg (teg - yorlik, belgi) deb ataladi. HTMLda hamma teglar ramz-chegaralovchilar (< , >) bilan belgilanadi. Ular orasiga teg identifikatori (nomi, masalan V) yoki uning atributlari yoziladi. YAgona istisno bu murakkab chegaralovchilar (<!--va -->) yordamida belgilanuvchi sharxlovchi teglardir. Aksariyat teglar jufti bilan ishlatiladi. Ochuvchi tegning jufti yopuvchi teg. Ikkala juft teg faqatgina yopuvchi teg oldidan «slesh» (“/”) belgisi qo'yilishini hisobga olmaganida, deyarli bir xil yoziladi. Juft teglarning asosiy farqi shundaki, yopuvchi teg parametrlardan foydalanmaydi. Juft teg yana konteyner deb ham ataladi. Juft teglar orasiga kiruvchi barcha elementlar teg konteyneri tarkibi deyiladi. YOpuvchi tegda zarur bulmagan bir qator teglar mavjud. Ba'zida yopuvchi teglar tushirib qoldirilsa ham zamonaviy brauzerlar aksariyat hollarda hujjatni to'g'ri formatlaydi, biroq buni amalda qo'llash tavsiya etilmaydi. Masalan, rasm qo'yish tegi , keyingi qatorga o'tish
, baza shriftini ko'rsatish <BASEFONT> va boshqalar o'zining , </BR> va hokazo yopuvchi juftlarisiz yozilishi mumkin. Noto'g'ri yozilgan tegni yoki uning parametri brauzer tomonidan rad kilinadi. (bu brauzer tanimaydigan teglarga ham taalluqli). Masalan, <NOFRAME> teg-konteyneri faqatgina freymlarni taniydigan brauzer tomonidan hisobga olinadi. Uni tanimaydigan brauzer <NOFRAME> tegini tushunmaydi. Teglar parametr va atributlarga ega bo'lishi mumkin. Parametrlar yig'indisi har-bir tegda individualdir. Parametrlar quyidagi koida asosida yoziladi:- Teg nomidan so'ng probellar bilan ajratilgan parametrlar kelishi mumkin;- Parametrlar ixtiyoriy tartibda keladi;- Parametrlar o'zining nomidan keyin keluvchi «=» belgisi orqali beriluvchi qiymatlarga ega bo'lishi mumkin. - Odatda parametrlar qiymati « » - «ko'shtirnoq» ichida beriladi. - Parametr qiymatida ba'zan yozuv registri muxim. SHuni esda tutish lozimki, hamma teglar o'zining individual parametriga ega bo'lishiga karamay, shunday bir qator parametrlar mavjudki, ularni <BODY> bo'limining barcha teglarida ishlatish mumkin. Bu parametrlar CLASS, ID, LANG, LANGUAGE, STYLE va TITLElardir. HTML-hujjatini yozishni boshlashda ishlatiladigan birinchi teg bu <HTML> tegidir. U har doim hujjat yozuvining boshida bo'lishi lozim. YAkunlovchi teg esa </HTML> shakliga ega bo'lishi kerak. Bu teglar, ular orasida joylashgan yozuvning hammasi butun bir HTML-hujjatini anglatishi bildiradi. Aslida esa hujjat oddiy matnli ASCII-faylidir. Bu teglarsiz brauzer hujjati formatini aniqlab, tarjima qila olmaydi. Ko'pincha bu teg parametriga ega emas. HTML 4.0 versiyasiga qadar VERSION parametri

mavjud edi. HTML 4.0da esa VERSION o'rniga <!DOCTYPE> parametri paydo bo'ldi.

`<HTML>` va `</HTML>` orasida 2 bo'limdan tashkil topishi mumkin bo'lgan hujjatning o'zi joylashadi. Mazkur hujjatning birinchi bo'limi sarlavhalar bo'limi (`<HEAD>` va `</HEAD>`), ikkinchi bo'lim esa hujjat tana qismidir (`<BODY>` va `</BODY>`), uni hujjat tanasi ham deb yuritamiz. Freym tuzilishi hujjatlar uchun `<BODY>` bo'limining o'rniga `<FRAMESET>` bo'limidan foydalaniladi.

Hujjatning HEAD bo'limi

HEAD bo'limi sarlavha hisoblanadi va u majburiy teg emas, biroq mukammal tuzilgan sarlavha juda ham foydali bo'lishi mumkin. Sarlavha qismining maqsadi hujjatni tarjima kilayotgan dastur uchun mos axborotni etkazib berishdan iborat. Hujjat nomini ko'rsatuvchi `<TITLE>` tegidan tashqari bu bo'limning qolgan barcha teglari ekranda aks ettirilmaydi. Odatda `<HEAD>` tegi darhol `<HTML>` tegidan keyin keladi. `<TITLE>` tegi sarlavhaning tegidir, va hujjatga nom berish uchun hizmat kiladi. Hujjat nomi `<TITLE>` va `</TITLE>` teglar orasidagi matn qatoridan iborat. Bu nom barauzer oynasining sarlavhasida paydo bo'ladi (bunda sarlavha nomi 60 belgidan ko'p bo'lmasligi lozim). O'zgartirilmagan holda bu matn hujjatga «zakladka» (bookmark) berilganda ishlatiladi. Hujjat nomi uning tarkibini qisqacha ta'riflashi lozim. Bunda umumiy ma'noga ega bo'lgan nomlar (masalan, Homepage, Index va boshqalar)ni ishlatmaslik lozim. Hujjat ochilayotganda birinchi bo'lib uning nomi aks ettirilishi, so'ngra esa hujjat asosiy tarkibi ko'p vaqt olib, kengayib ketishi mumkin bo'lgan formatlash bilan birga yuklanishini hisobga olgan holda, foydalanuvchi xech bulmaganda ushbu axborot qatorini o'qiy olishi uchun hujjatning nomi berilishi lozim.

Hujjatning BODY bo'limi

Ushbu bo'linma hujjatning tarkibiy qismini o'z ichiga oladi. Bo'linma `<BODY>` tegidan boshlanib `</BODY>` tegida tugaydi. Biroq ushbu teglar kat'iy mavjud bo'lishi shart emas, chunki brauzerlar matnga qarab hujjat tarkibiy qismining ibtidosini aniklashi mumkin. `<BODY>` tegining bir qator parametrlari mavjud bo'lib, ularning birortasi ham majburiy emas.

`<BODY>` tegi parametrlari:

ALINK - faol murojaat (ssылka)ning rangini belgilaydi.

BACKGROUND - fondagi tasvir sifatida foydalaniluvchi tasvirning

URL-manzilini belgilaydi.

BOTTOMMARGIN - hujjatning quyi chegaralarini piksellarda belgilaydi.

BGCOLOR - hujjat fonining ranglarini belgilaydi.

BGPROPERTIES - agar **FIXED** qiymati o'rnatilmagan bo'lsa, fon tasviri aylantirilmaydi.

LEFTMARGIN - chap chegaralarni piksellarda belgilaydi.

LINK - xali ko'rib chiqilmagan ssylkaning ranggin belgilaydi.

RIGHTMARGIN - hujjat o'ng chegarasini piksellarda o'rnatadi.

SCROOL - brauzer darchalari xarakatlantirish (prokrutka) yo'laklarini o'rnatadi.

TEXT - matn rangini aniqlaydi.

TOPMARGIN - yuqori chegarasini piksellarda o'rnatadi.

VLINK - ishlatilgan murojaat rangini belgilaydi.

BOTTOMMARGIN, LEFTMARGIN, RIGHTMARGIN va TOPMARGIN pametrlari matn chegarasi va darcha chetlari orasidagi masofani piksellarda belgilaydi. (Faqat HTML 4.0 versiyasidan boshlab IE brauzerlari bu parametrlarni taniy oladi)**BGPROPERTIES** parametri faqatgina bitta **FIXED** qiymatiga ega. HTML dagi ranglar o'n oltilik sanoq tizimida (RGB), yoki ranglar nomi yordamida berilishi mumkin. Ranglar bazasi 3 ta rangga - qizil (R) , yashil (G) va ko'k (B) ranglarga asoslangan bo'lib, u RGB deb belgilanadi. Har-bir rang uchun 00 dan FF gacha bo'lgan o'n oltilik sanoq tizimidagi qiymat beriladi, bu esa 0 dan 255 gacha bo'lgan diapazonga to'g'ri keladi. So'ngra bu qiymatlar bir songa birlashtiriladi va ularning oldiga “#” belgisi kuyiladi. Masalan, #800080 siyohrangni bildiradi.

Misollar:

<BODY TEXT = “#000000”> yoki <BODY TEXT = black>

<BODY BGCOLOR = “#ffffff”> yoki <BODY BGCOLOR = WHITE>

<BODY LINK = “#ff0000”> yoki <BODY LINK = RED>

<BODY LINK = “#ooFFFF” ALINK = “#800080”> yoki <BODY VLINK = Aqua ALINK = PURPLE>

Hamma barauzlar o'n oltilik sanoq tizimidagi standart ranlarni taniydi. Bular quyidagilardir:

Black	#000000	Maroon	#800000
Silver	#C0C0C0	Red	#FF0000
Grey	#808080	Purple	#800080
White	#FFFFFF	Green	#008000

Fuchsia	#FF00FF	Navy	#000080
Lime	#00FF00	Blue	#0000FF
Olive	#808000	Teal	#008080
Yellow	#FFFF00	Aqua	#00FFFF

Misol:

<BODY BGCOLOR = AQUA TEXT = “#848484” LINK = RED VLINK = PURPLE ALINK = GREEN>

Agar BGCOLOR parametri rangni nomi yoki uning tarkibiy kislarnnn i n oltilik sanoq tizimidagi kodda keltirish vazifasi yordamida fon ranggini chiqarsh uchun ishlatilsa, BACKGROUND tasvir yordamida sahifaga fon berishda foydalaniladi. Tasvir sifatida GIF yoki JPG formatidagi grafik fayllar ishlatiladi. HTML-hujjat fonidagi tasvir doimo butun sahifani to’ldirib turadi. Agar tasvir o’lchami darcha o’lchamidan kichik bo’lsa, u mozayka tamoyiliga asosan kupaytiriladi. Odatda fon tasviri sifatida tarmoq orqali yuklash uchun uncha ko’p vaqt ketmaydigan kichik tasvir tanlab olinadi, yoki fon sifatida shaffof relef logotipi tasviridan foydalaniladi.

Misol:

<BODY BACKGROUND = texture.gif BGCOLOR = gray>.

Sahifa yaratilishida doimo fon rangini berish tavsiya qilinadi. Agar fon tasviri ham

berilayotgan bo’lsa, fon va tasvir ranglari bir-biriga yaqin bo’lgani ma’qul.

Misol:

<BODY TEXT = BLUE LINK = RED VLINK = BLUE ALINK = PINK
BACKGROUND="" HYPERLINK
"http://www.foo.com/jkorpela/HTML3.2/wave.gif">.

Misol:

<HTML>

<HEAD>

<TITLE> - sahifa fonini berish misoli

</TITLE>

</HEAD>

<BODY BGCOLOR = YELLOW TEXT = BLACK LINK = RED VLINK =
PURPLE ALINK

= GREEN>

</BODY>

</HTML>